

Iver Østigaards dagbok 1882-1885

Ivar Estenson Østigaard (1863-1899) fikk meget godt i kristendom og flid da han ble konfirmert i 1878. Han gikk deretter Tynset lærerskole, og fulgte så i broren Pers fotspor, men praktiserte tydeligvis ikke. Hvorfor? Trengtes han på garden? Var det ingen ledige stillinger? Var han for radikal?

Iver er atten år gammel når han begynner å skrive i dagboka, og avslutter som 22-åring når han begynner på seminaret høsten 1885. Det finnes også i familiens eie ei minnebok fra seminaret.

Ivar Estenson Østigaard (1863-1899).

21. september 1882. Ved min søsters dødsleie. *”Med klamme svett på pannen min søster ligger nu. Blott Gud og ingen annen forminsker dødens gru. I Jesu dype vunder hun søker frelsens fred. Blott han i avskjedsstunden kan give salighet. Det alvorlig monne være når sjelen vandre må fra jordens golde sfære dit Gud den byder gå. Kun Jesu blod og nåde kan føre sjelen ut fra synd og skam og våde til frydesang hos Gud. Det tungt og er tillike å byde farvel med, det siste ved å si til den man nærer kjærlighet. Blott håp om evig glede forsøter smertens stund om plass ved englesete og sang av englers munn. Jeg håper da av hjertet hun salig bliver må all sang og nød og smerte for alltid vil forgå at hun med rent et hjerte fra jordens jammerdal fra syndens sorg og smerte føres til Himmelens sal.”*

Tanken på min avdøde søster har brakt mitt sinn aldeles ut av sin likevekt.

(Søstera Anne var første jenta fra Tynset som gikk Fokhol meieriskole i Ringsaker (1873). Gift med Bersvend B. Often i 1878. Drev meieri i Oldertrøa, som Bersvend kjøpte i 1877. Ei yngre søster, Ingrid, ble også meierske.)

Akk ja! Min kjære søster har nu endt sin vandring i den jammerfulle verden. I dag, 21. september 1882, klokken fire hensov hun, jeg vil håpe, rolig i Herren. Døden gikk hun rolig i møte med tydelige sukk til Gud. Nyss

før enn hun drog sitt siste sukk, sang hun salmen «Gud Helligånd i tro oss lær.» Meg forekom det at hun gikk inn til evig fryd og glede!

Det var som mitt hjerte ville briste, når jeg så hvorledes den blide, elskelige skapning mer og mer hentærtes og nærmet seg det alvorsfulle øyeblikk da hun skulle si oss sitt siste farvel. Idet jeg stod ved dødsleiet rant det ene bildet etter det annet frem i min hukommelse, bilder fra fortiden, hvorledes jeg sammen med henne var glad og lykkelig. De dager, tenkte jeg, kommer aldri mer tilbake, likesom synet av deg min søster for alltid vil være tapt for meg. En følelse av avmakt betok meg, og jeg måtte erkjenne min egen litenhet like overfor forsynet.

Fornuftsslutninger og tvil strømmet inn på meg, og jeg tenkte: Eksisterer noe som kalles Helvete, jeg ville umulig tro det. Dog atter stod den skrekkelige sannhet for meg i hele sin grufullhet, og jeg kom uvilkårlig til å tenke, at dit kommer jeg, hvis jeg vedblir å føre det samme liv jeg til har gjort, mens min søster er gått inntil evig glede og salighet.

”Ja, farvel min søster kjær! Du reiser nu til himmelrike. Men be for meg som vandrer her, at også jeg må komme dit. Ditt eksempel meg til streben bringer, for og i verden leve rett, og til sist på kjærlighetens vinger opp til Deg jeg flyver lett. Da vi aldri mer skal skilles, men drikke kjærlighetens beger sammen ut, og frem for lammets trone stilles evig frydesang hos Gud!”

30. september. ”Høsten er kommet med storm og sludd og stær og lerke nu mon fare fra landet ut, til Sydens land i store skarer. Ut! Ut! Også min lengsel higer til ukjente steder min hug mon stå. Snart ut i verden jeg nu vil stige, utover høye fjell jeg nu vil gå.”

Denne dagen har jeg høstet flere livs-erfaringer enn jeg kunne ha gjort i flere dager

før. La meg da også i fremtiden dra meg den størst mulige nytte av det. I over-morgen er min søsters begravelsesdag, og jeg er i en meget nedtrykt sinnsstemning.

2. oktober. En uke er gått med blott skygge, og intet videre solskinn på min åndelige horisont. Jeg har vært på Røros, og den lille turen oppfrisket min gamle reiselyst. Ja, jeg vil ut så langt, langt! Jeg hater mine omgivelser. Dog for skjebnens underfulle makt nytter det ikke å stride, men jeg vil håpe og vente.

4. oktober. Min venn, Erik O. Ogarden, skal nu reise til Tønsberg, mens jeg har utsikt å tilbringe mine dager her i den største kjedsomhet og lengsel. Alle mine livsplaner synes å strande på en ublid skjebnes uover-siktlig hindringer. Jeg vil dog ikke tape motet. Hvem med mine utsikter kan også erholde et lysere utseende?

9. oktober. Aftenens dype mørke har innhyllet naturen i sin dunkelhet, og alt hviler, mens den største taushet og rolighet kaster likesom et melankolsk preg over alle mine omgivelser. Inne er det hyggelig, og ute er det nesten høytidelig. Tankene likesom frigjøres fra matstrevet, og de daglige syslers prosaiske virke.

Skytterfesten på Graneng.

Datoen husker jeg ikke, men jeg vet at det var lørdag. Dagen inntrådte med snø, sludd og høyst ubehagelig vær. Allerede om morgenen møtte en mengde gutter frem med rifle, og snart gjenlød hele dalen av geværskaller. Jeg deltok ikke i skytningen, men var dog til stede hele tiden uten en liten stund i middagstiden.

Omtrent klokken seks tok festen sin begynnelse. Store flokker av damer, samt enkelte herrer, som ikke var til stede før ut på dagen, sås å troppe opp på feststedet.

Musikken begynte med tillokkende toner å lyde gjennom huset, og snart etter såes det ene par etter det annet på dansens vinger å sveve rundt gulvet.

En rykende punsj som fremsettes med glede ble drikket av de fleste, og tjente til å oppfriske gemyttene. Og snart gjenlød hele huset av glede og lystighet. Skåler ble utbrakt og taler holdtes. Ruud utbrakte damenes skål. For det erholdt han sterkt bifall, men meg huget hans tale ikke videre godt!

Morten Ogarden (Senere skolestyrer på Torshov offentlige skole i Christiania. Kongens fortjenstmedalje) talte for poesien og de skjønne kunster, idet han fremhevet at man ikke blott kan leve av legemlig føde, man må også ha noe for ånden. Iver Nyhus, kontorist hos fogden, Per Østigaard og N. B (Nils?) opptrådte også som talere.

22. oktober. Hva skal jeg gjøre for å bli lykkelig? Det spørsmål oppkaster jeg meg titt og ofte. Forgjeves søker jeg å finne svar. Jeg kan nok finne svar i "Den Hellige Skrift". Men min tro er dessverre for liten, og ofte er jeg i tvil om Guds eget ords sannhet. En stemme i samvittigheten sier meg dog, at sannheten i Bibelen ikke bør underkastes tvil.

Jeg vil forsøke å tro. Ja, jeg vet at jeg bør gjøre det. Ofte kan jeg henfalle til grublerier av det mørkeste slag. En stjerne vet jeg dog kan opplyse min vandring på jordlivets mørke bane. Jeg vil forsøke å gjøre meg fortjent til å motta dette lys. Uten kjærlighet er livet intet verd.

1. november. *Jacta alea est!* (Loddet er kastet). Tilbakeblikk over mitt fylte nittende år. Lyse bilder avveksler med de mørkeste, glade stunder med andre, da hjertet nesten sammensløres av sørgelige og mørkeste bitterhet, og tungsindighet fyller tankene. Scener hvori Amor spiller hovedrollen dukker også frem i

hukommelsen. Lyse sommernetter hvori jeg har svermet om i Guds frie natur eller avlagt besøk hos en eller annen lysalv, står også levende i min erindring.

27. november. I kullvedskogen! Som redselsbudskap lød de ord i mine ører: «I morgen skal vi reise til kullvedskogen!» Tross min avsky for det arbeidet, måtte jeg finne meg i skjebnen. Etter lang møysommelig reise i strengeste kulde, kom vi til vårt bestemmessted. Jeg slet meget ondt på reisen, da det var bitende kulde, og min ulyst til sådanne arbeider og lyst til daglige sysler forøkedes enda mer.

Endelig kom da vi skulle reise hjem. Det var med lett hjerte jeg sa «buen» og dens omgivelser farvel. Under tilbakereisen så jeg det underlige fjellskar «Jutulhogget» – et av de merkeligste steder jeg hittil har sett. Jeg måtte atter erkjenne min egen litenhet like overfor Gud ved å bese Hans storartete naturfrembringelse.

28. november. Ja, nu er min gode fetter (Lærer Iver Vassmoen, gift med Gjertrud Sagmoen) forsvarlig bundet i Hymens lenker. Amor verver til hver tid noen i sin tjeneste. I sannhet gledelig å se for den som engang i fremtiden ønsker å gå samme vei.

De røde, blå og grønnkledde brudepiker har satt mitt stakkars hjerte aldeles i flammer, da de siste dager har vist seg i sin største glans. Ingen av dem har dog gjort noe varig inntrykk, da mine tanker alltid har vendt tilbake til en og samme person. Tross alle de andres prakt og glimmer, kan dog ingen stille seg ved siden av den søte uskyldige engel, som dog vedblir å stå for meg som den mest fullkomne av alle kvinner.

Tiden forandredes avvekslende med sang og lek. Om aftenen turet vi drengeskål. Dans var hovedfornøyelsen. Taler ble holdt, også

jeg, idet jeg i vann utbrakte alle forlovedes skål. Gud velsigne de nygifte i særdeleshet og alle gifte i alminnelighet!

30. november. Før jeg vier meg til Morphei (Morfeus, drømmeguden) tjenester må jeg åpenbare litt av mitt hjertes hemmeligheter for min fortrolige, nemlig min dagbok.

1. desember. Søndagsfred hviler over mine omgivelser. Naturen har iført sig sin hvite kledning og gitt seg til ro, som blott solen med sine milde stråler kan vekke den opp av. En trist stemning er ved denne årstid herskende, i alle fall har den innhyllet meg med tungsinnets hårde dekke.

7. desember. Når kulden er streng, er det hyggelig å være inne. Derfor sees søndag ytterst få kirkegjengere. Julens snare komme kan også være årsak. (Det er det som i Tynset kalles «sotsynndaw») Alt godt utsettes til jul. Julen ventes nu med den største lengsel av enhver, og en liten del av julegleden begynner allerede å gjennomtrengte de flestes hjerter med fryd og forventning. En bok jeg holder på å lese, tiltaler. Endog i dens tittel ligger stor visdom. Den er: «Arbeidet avler mannen». Disse ord burde skrives over enhver dø. Ja, jeg vil arbeide og søke å komme meg frem i verden. Jeg vil dyrke det gode og skjønne og avsky det onde og slette. Gud styrke meg i mitt forsett!

Julaften 1882. Høytidsstemning hviler over mine omgivelser. Ute i den kalde vinteraften er alt stille, likesom kunne føle på seg at den hellige jul er for hånden. Etter å ha nytt et herlig måltid, har jeg nå tent min pipe og overgitt meg i en behagelig drømmetilstand. Stuen er festlig opplyst, og alt dufter av en høytidelig hygge. Alt det beste som fins, endog småfuglene blir ihukomme med jule-

korn.

Fortidsminner om hvorledes jeg som barn tilbrakte juleaftenene, dukker frem i hukommelsen og gjør meg vemodig stemt. Min avdøde søsters bilde står i kveld så forbausende levende for meg, og jeg kommer til at tenke på, at det var uvisst, om hun forrige julaften visste, at hun nu skulle ligge i graven. Hva fremtiden lurar i sitt skjød, vet ingen!

30. desember. Julen er snart forbi. Denne uke har vært rik på fornøyer og atspredelser, og mang engang har det også vært riktig hyggelig. Av alle årets tider er dog juletiden den høytideligste og mest egnet til å skaffe håpets og glødens tanker inn i et menneskehjerte. Aldri er jeg så full av livslyst, og ingen gang setter jeg så stor forhåpning til fremtiden som i julen. En egen frydefull stemning hviler over min hele tilværelse. Om aftenen når stuen er opplyst og alt er så hyggelig, og jeg med forventningens hele higen begir meg ut på eventyr, vil der ikke meget til for å bringe meg i den gladeste stemning av verden.

31. desember. Årets siste dag. Hvor langt er jeg gått fremad i det forløpne år? Ikke et skritt. I sannhet et gledelig resultat for en yngling, hvis valgspåk er: «Fram». Vi har i disse dager stiftet klubben «Fram», om den svarer til sitt navn vil fremtiden vise.

1883. På "Hellig tre kongers aften" var en flokk festlig kledde mennesker forsamlet i Holmen skolestue (Ved Sandtrøen). Stuen var på det prektigste opplyst, og alle strålte av den største glede og tilfredshet. Det gjorde godt inntrykk på en ved inntredelsen å se det glade åpne uttrykk i enhver av den forsamlede mengdes ansikter.

Bevertingen var gjestelig, og alt på det prektigste arrangert. Sang og taler var den avvekslende underholdning. Enhver følte seg

visst glad over at «Kong Alkohol» ikke kunne føre sitt septer over deres hoder og tyranniserende kaste en ned i lastens skam.

Lars Hektoen åpnet med velkommen, hvor en firestemmig salme rungende istemtes av tilstedeværende sangforening. Derpå holdt konditor Flood tale, hvori især avholdssakens gode virkning fremholdtes. De fleste delte ganske visst hans anskuelse. Dernest holdt Peer M. Tangen tale for kvinnen, som ble mottatt med stormende applaus.

Sakfører Berger holdt den beste tale over tema bondestanden. Han sammenlignet heri bondens forhold i samfunnet med solen til treet. De finere stenders narraktige klesdrakt undergikk dermed grundig kritikk, til ikke liten ergrelse for det forsamlede aristokrati. Da han hadde endt, brøt den frisinnede del av forsamlingen, hvilken var den overveiende, uti stormende bifall, mens konservative satt i hårdnakket taushet.

«Held dig du høga Nord!» brakte atter forsamlingen til å utbryte i de mest storslagne bifallsytringer. Noen enkelte taler holdtes deretter, hvoriblant kan nevnes Klokker Embret M. Østby over en ungdoms stilling like overfor avholdssaken og Tore Aaens (lærer, stortingsmann, statsrevisor og bygdebokforfatter) over avholdssaken i allminnelighet. Resten av aftenen fordreves med sang, hvoretter noen forfriskninger ble nytt, og festen erklærtes slutt. Det var visst med glede og tilfredse følelser enhver gikk hjem til sitt.

9. januar. Møtenes tid er nu igjen begynt, således har vi nu i disse dager hatt et større diskusjonsmøte. Det fektes ivrig fra begge sider, men Venstre beholdt dog seieren, og Melchior Tangen, med sine kollegaer var nødt til å gå slukøret hjem, da forsamlingen på tre menn nær, erklærte seg fullt ut enige i

vår representant Lars Hektoens opptreden på Stortinget. Jeg ble bestyrket i mine liberale anskuelse. Vi har også i den senere tid hver søndag holdt møte i klubben «Fram», hvor tiden har gått meget behagelig. I aften har vi møte i «Fram». Jeg skrev til min åndsfelle Ola Hektoen. (Senere banksjef i Arbeiderens Bank).

11. februar. Lørdagsaften avholdtes den ovennevnte lille fest i klubben «Fram». Jeg holdt en liten tale, hvori mitt angrep på pietismen pådro seg Nils Hansøls vrede. (Sønn Morten aktiv i »Fram»). Min broder holdt en meget mystisk tale, hvori han utbrakte »Frams» «fanteskål». Morten Ogar den utbrakte skål for de forlovede. Jeg opptrådte på «mitt vis» som danser. I aften har jeg og Ola Hektoen vært hos B. M og spilt kort. Jeg tapte som sedvanlig. I dag skal det holdes skirenn i Motrøegga.

12. februar. Hjemmet som er lovprist, fortjener det dette mas? Jeg går hjemme, strever og adlyder, og nødes uavbrutt å holde på med noe som jeg ikke nærer minste lyst til. Men jeg får ikke en eneste oppmuntring for min streben, blott utakk. Jeg kommer uvilkårlig til å tenke på dikterens ord: «Heimen er både vond og god. Det skifter med sut og gaman. Å hev er den som med same mot, kan taka mot det alt saman.» (Aasen).

26. februar. Min avdøde søsters fotografi (Anne) har oppfrisket minnet om henne, og latt meg føle savnet dobbelt stort. Når jeg har begått en gal strek, hvorved jeg har pådratt meg verdens kritikk, kommer jeg til å huske, hvilken kjærlig søster. I minnet dukker opp erindring fra barndomsdagene: »Farvel du skjønne rose, som er visnet hen. Din blomstringstid er omme min søte barndomsvenn. Nu sitter du på Lammets stol og skinner som

den skjønne morgensol. Din bolig er i Himmelrik, og er visst evig lykkelig.”

28. mars. Påsken er gått. Helgen har gått på en ganske behagelig måte, og jeg har opplevd hyggelige hendinger. I går var jeg til Vingelen. Det var en meget behagelig tur, og jeg fikk det mildt pust av kjærlighetens lutring. I dag har jeg beskjeftiget meg med lesning, samt med å skrive et stykke i ”Frams” «Strævaren».

30. april. En stor skuffelse har jeg også opplevd ved umuligheten å realisere min yndlingsplan å reise til Ås landbruksskole. Som siste tilflukt nødes jeg visst til å reise til Amerika, da jeg anser det for en umulighet å være hjemme under de nu trykkende forhold.

11. april. Marken har alt begynt å grønnes, og alt i naturen ånder av liv og fred. Pinsefesten er også forhånden, hvorfor en gladere stemning enn ellers hviler over mitt sinn. Gud alene vet hva pinsen vil bringe – gid jeg kunde få et av mine ønsker, som nu er steget til en heftig lengsel oppfylt, hvis ikke så skjebnens vilje skje!

17. mai. Frihetsdagen feiredes på den mest tilbørlige måte, på formiddagen holdtes premieskytning på Graneng, og om aftenen fest i Jordet. En del mengde deltakere fremmøtte, og særlig mange av det «smukke» kjønn til stede, hvorfor jeg fant meg foranlediget til å holde en liten tale for damene. Festen var særdeles vellykket og hyggelig.

10. juni. Kirkeklokkene lyder, og med andaktsfull ro skrider mange mennesker fremad på veien til Guds hus. Det er forunderlige følelser som overvelder meg når jeg en vakker søndagsmorgen gir meg på veien til kirken – enten tvinges jeg inn i en vemodig stemning ved minnet om alle de lyse scener

fra barndommen som er knyttet til det sted, og jeg må erkjenne at jeg fører en sørgelig tilværelse mot i de blide barndomsdager – eller også er jeg nær ved å juble over alt det store og skjønne i verden.

Et sirkusselskap opptrer i aften. Deres prestasjoner er ypperlige, og de erholder stående applaus for hvert stykke. Det virker svært opplivende etter endt dagsverk å få begi seg i en vakker sommeraften til en sammenkomst med så mange mennesker.

20. juni. I dag kom deltakerne i den nu avholdte sangerfest tilbake. (Stor-Elvdal) Det var en skue av unge, livsglade mennesker. Ved å legge merke til det «glade liv» de førte, påkom der også meg en ubeskrivelig lengsel å få komme ut og se meget av den store verden.

Da de avsang Bjørnsons deilige sang «Jeg vil verge mitt land», ble jeg satt inn i den mest begeistrede stemning. Jeg følte meg så henrykt at jeg gjerne kunne ha falt min verste fiende om halsen. Det var særdeles interessant å få se vår store sanger, Johan Didrik Behrens. Samt den dyktige fiolinist Tarjei Torgersen, Myllargutens sønn.

30. juni. Jeg har deltatt i to brylluper på Godtlandsbakken, Sigrid Vassmoen gift med Iver Lunstøeng. Oline Moen og Ansten Lunstøeng. Det brakte mitt hjerte å juble og være vitne til den lykke som begge de la for dagen. Hele verden stod for meg i rosenskjær av skjønnhet og kjærlighet. All smålighet og hverdagslivets intriger var glemt, så jeg måtte uvilkårlig bryte ut i glede over det skjønne og edle som finnes i verden.

Så var det av ganske hjerte jeg i min tale sa: ”Her er sommersonn nok, her er sæd jord nok, bare vi, bare vi har kjærlighet nok!” (Bjørnson) Når jeg har funnet et ideal som kan være målet for min streben, tror jeg at jeg kan bringe det til noe, for kjærlighedens

makt er underfull. Den tyske dikter Paul von Heyse er min fornemste yndling.

17. juli. Tross det var mitt forsett ikke å delta i bryllup i Berget, kom jeg allikevel dit. (Goro og Nils Brennvang til USA 1888). Under vielsen var jeg til stede i kirken. Skjønt alt var prektig arrangert, og seremonien i et og alt løp heldig av, kom jeg dog ikke i den rette feststemning.

Lørdagsaften ble det dog så at B. L og jeg bega oss på reisen. Været var deilig, og turen nokså behagelig. Det var en av de aftener hvor ens sinn likesom føler seg befridd fra alle jordiske besværligheter, mens den vakre natur bringer en til blott å se lysets sider. Etter en hurtig marsj, kom vi endelig til feststedet, og vi kunne på avstand legge merke til det glade liv, som førtes av den skare festkledde mennesker.

Søndagen utover tilbraktes med taler, sang og fornøyer, til vi om aftenen fikk i stand en politisk diskusjon, hvori jeg tok del på en meget aktiv måte. Etter endt diskusjon, dannet den mannlige del av forsamlingen lik våre eidsvollsmenn en kjede, mens vi i denne stilling av full hals avsang: ”Ja, vi elsker dette landet!”

Endelig slo avskjedens time, og med ønsker om alt godt for de nygifte i særdeleshet, og alle i Berget i alminnelighet, brøt vi opp og begav oss på hjemvei. Det hele gjorde godt inntrykk på meg, og jeg føler den faste overbevisning om at de nygifte er lykkelige ved den forbindelse de har inngått. Måtte deres lykke bli uforanderlig til deres dødsdag!

25. juli. I dag har jeg gjort en høyst romantisk tur. Da en av våre kyr i går aften ble borte, begav jeg meg i dag tidlig klokken fire avsted for å lete etter den. Det var riktig en av naturens høytidsstunder, og jeg ble helt

vemodig stemt ved synet av all den skjønnhet og prakt. Solen begynte å titte opp over horisonten, og hei og åser overgjødes av det herligeste rosenskjær. I trærne glitret tusener diamanter, mens måltrosten og andre av skogens sangere istemte muntre triller rundt om.

Jeg følte en vemodsblandet fryd, og det ene fortidsminne etter det annet strømmet inn på meg og brakte meg inn i en fullstendig drømmetilværelse. Jeg syntes verden var skjønn, og dog hadde den så meget sorg og jammer å skjenke sine barn.

Kommet til setrene, nøt jeg herlig bevertning, mens jeg slo av en passiar med kvikke seterkuller. På hjemveien tok jeg meg et bad, som virket forfriskende i den tidlige morgenstund. Derpå tente jeg min pipe, og begav meg hjem som det lykkeligste menneske av verden. I dag har jeg funnet to firkløverblad, kanskje varsel fra Fortuna om at jeg er blitt inntatt som en av hennes yndlinger. Dog har jeg aldri vært overtroisk.

4. august. Min reiselyst lot meg ikke være i ro de øvrige søndager, hvorfor jeg den nest påfølgende i selskap med Rasmus Lunstøeng og Bersvend M. gjorde en tur til Kroken og til Gammeldalen.

Etter bygdelivets mangt stående avvekslinger og adspredelser har jeg endelig slått meg til ro i Magnildalen, hvor jeg skal drive med slåttonnen. Dette arbeid gjøres dog meget besværlig på grunn av det regnfulle vær. Men jeg er allikevel tilfreds i min stilling, da jeg finner at det liv som føres her i den storartede vakre fjellnatur i sammenligning med bygdelivet med sine slette fornøyer og intriger, unektelig er å foretrekke. Det er nu her også til stede en hel del slåttefolk, hvorfor som en følge derav tiden går meget lett og behagelig.

9. august. Etter min hjemkomst fra Magnildalen, ble det dyremarked, og disse dager var nu som de pleier å være en tid full av adspredelser. Annen markedsdag var jeg på en konsert, som holdtes av den blinde fiolinisten Olluf Melvold. Jeg måtte forbauses over, hvor vidt den menneskelige kunst kan drives. Især var det et av hans stykker, «Huldreslått», som satte meg i den høyeste forbauselse.

Nu har jeg begynt på Amtsskolen. Det er dog den beskjefteigelse som jeg liker best, og jeg er nu godt tilfreds i min stilling. Det kostet, på grunn av min faders forbud, som har dog blitt tatt tilbake, megen kamp for meg å få begynne på skolen. (Esten Aaen var haugianer). Og jeg vet, at det ikke blir uten besværligheter jeg får brakt min skolegang til ende. Dog vil jeg forsøke om jeg kan lære så meget som mulig for å bringe det til noe i verden. Han som styrer menneskenes skjebne, lar ikke mitt forsett bli til intet. Jeg vil så meget godt, men formår dessverre så lite.

12. november. Før jeg går på skolen (Ogarden), må jeg åpenbare noen av mitt hjertes tanker for den medviter av alle mine hemmeligheter. I forgår holdtes Luther-fest i Holmen skole, og i går i Kvikne. Det var et opplivende syn å se den store skare av festkledde mennesker, alle besjelet av den samme begeistring for vår store kirkefader, kommet sammen for at tolke den store manns pris.

17 dager før julen 1883. Tilfredshet og lykke er visst begreper, som aldri eksisterer i denne verden. Magdalene Thoresen sier i en av sine fortellinger: «Igjennom modgang til stjernene». Jeg kan si at hele mitt liv har vært fullt av motgang, men hvor er de stjerner jeg skal nå? Det blir visst i evighet en uløselig gåte for meg. Jeg har alltid søkt å bryte meg en bane for fremtiden, men når jeg har vært nær ved å nå mitt mål, har alltid et eller annet uhel-

dig tilfelle inntruffet. Man påstår at den som tror han selv kan være sin lykkes smed, er Fortunas begunstigede.

17. november. Min fader (Esten) er endnu ikke hjemkommet fra Christiania, og jeg er svært urolig for hvordan det er med han. Jeg er bange for at jeg nødes til å slutte min skolegang hvis han ikke snart kommer hjem.

Julaften. Julen er dog bestandig den samme. Gleden kan umulig på en aften som denne stenges aldeles ute fra et menneskes hjerte. Alt føyer likesom en viss høytidelighet og hygge med seg, og alle lyse minner fra fortiden strømmer uvilkårlig inn på en, og opp-vekker livslyst og håp selv i det mest sorgtyngende sinn.

1. juledag. Jeg er nu hjemkommet fra kirken og sitter i tanker over hvorledes mitt livs saga vil falle ut denne jul. En høytidsdag i Herrens hus er i grunnen de lyseste stunder i mitt liv. Det har i dag vært en sjelden frydefull stemning over meg, og den deilige musikk brakte i sannhet mitt hjerte til å juble.

Nyttårs morgen 1884. Kirkeklokkene lyder i den stille morgenstund så vakkert utover bygden. I dens klang høres noe på en gang så vemodsfull og gledelig. Det er en fortelling om, at det dog i grunnen er noe vakkert i denne verden.

Hvorfor er da så mange mennesker hindret fra å tilegne seg dette gode og skjønne? Er det deres egen skyld eller er det et høyere vesen som skjenger sorgens beger? Jeg vet det ikke. Mang engang når jeg vil gjøre noe godt, kan dette nettopp falle ut til sorg og bederelse for meg.

Jeg tror dog nu å ha funnet nøkkelen til lykkens skrin, men hvis nu ikke denne nøkkel passer til låsen, frykter jeg for det verste. Dog

skal det snart undersøkes, og av denne undersøkelse er hele min fremtidslykke avhengig. Dog den modige vinner!

12. januar 1884. Jeg sitter hjemme, mens de andre (Marit, Kari og Per) er på «ball». Jeg foretrakk på grunn av mitt syke ben å holde meg inne i stedet for å legge ut i uføret. Jeg angrer ikke på byttet, og jeg vil tvile om, at de som deltar i ballet er så fornøyde som jeg.

9. mai. «Ja, nu er visen sjungen från början og til slut», nu er da min skolegang til ende. Jeg kan ikke unnlate å kaste blikket tilbake på den forløpne vinter. 2. oktober møtte jeg for første gang opp på Ogarden som elev ved amtsskolen der. Den første dag står ennå så klart for meg, og jeg må si, at det var en av de skjønneste i hele min skolegang.

I første tid og navnlig de første ettermiddagene han holdt foredrag, nærte jeg dypeste beundring og tillit til vår lærer Jensen, men litt etter litt dukket det også hos han opp skyggesider, som ikke kunne annet enn oppvekke uvilje hos meg. Dog i det hele tatt kunne jeg ikke annet enn nære all respekt for mine lærere. Skjønt Jensen underlegen i kunnskaper og praktisk dyktighet, vant Larsen med sitt milde vesen og vennlige oppførsel en plass i de fleste av sine elevers hjerter.

Den nytte og det forråd av kunnskaper, som min skolegang har brakt meg, er jeg nokså godt tilfreds med. Dog hvis jeg hadde brukt litt mer flid, kunne jeg ha oppnådd et langt heldigere resultat; men «Gjort gjerning står ikke til å endre», heter det, og derfor vil jeg ikke gremme meg over min sløvhet, da jeg også kan finne en unnskyldning i at forskjellige ytre forhold også oppvakte ulyst til arbeid hos meg.

Skolen sluttet med fest. Der møtte en mengde mennesker, blant alle ved jente-

skolen. Jeg kan ikke annet enn ergre meg over min forlegenhet og keitethet under min opplesing av et dikt, likesom forskjellige uttalelser av Jensen brakte meg i misstemning. Dog er jeg fri for tvang, og den som ikke sørger derover, er jeg.

12. juni. Etter forutgående bestemmelse med noen av mine kamerater, foretok vi natten mellom niende og tiende juni en utflukt til «Fåsten». Vi ville feire dagen (9. juni – Riksretten) for dens betydning i politisk hen-seende. Deltakerne samlet seg på Neby, og klokken elleve om aftenen avgikk det lille tog, som bestod av seks gutter og ni jenter.

En grotte frembrakt ved minering på «Fåsten». Den ble naturligvis besøkt. Da munterheten var nådd sitt høydepunkt, innså vi at det var på tide å begi oss på hjemveien. Hadde oppstigningen vært besværlig, så gikk nedfarten temmelig hurtig. Alene skjebnens styrelse fortjener takk for at vi kom ned igjen med liv og hele lemmer.

19. juni. "Når skogen dufter av løv og blom-mer, og alt omkring oss er liv og sommer, da føler hjertet seg fint og lett, og den blir glad, som var av livet trett. Når skogens sangere sine harper stemmer, man livets alvor og sorg forglemmer. Man glemmer alt som er slemt og stygt, og hjertet føler seg glad og trygt. Oppad åsen jeg som smågutt vandret: Dog siden er så meget blitt forandret, men når jeg oppover Brenna skrider, da vekkes minner fra forne tider.

Jeg har ofte siden livets alvor kjent, og for alltid barndomsdrømmene ryggen vendt, men når jeg stevner mot seteren hen, da er jeg glad som et barn igjen. Der bakom åsen er min hjertekjære. Hva under om mine tanker vil hos henne være. På første lørdagskveld jeg vandrer dit, og skuer atter min lysalv blid."

25. juni. I følge med elevene ved amtskolen, foretok jeg atter en utflukt til Fåsten. På en setervang i nærheten, gjorde vi holdt, og nød der en god bevertning av kaffe og smørbrød. Det var et praktfullt skue fra den høye bergknaus å se utover bygden, som derifra tok seg ut som en prektig have med parkanlegg og lysthus. Glåma og Tunna, som i yndefulle buktninger snor seg gjennom det henrivende landskap, bidrog til å gjøre panoramaet enda mer storartet.

Mens vi var der oppe, moret vi oss vekselvis ved sang og forskjellige andre leker. Det hvilte over alle en stemning av hygge og tilfredshet, at man ikke kunne ha noe mer å ønske i så henseende. Med en blandet følelse av glede og lengsel etter noe ukjent bega jeg meg etter hjemkomsten fra turen hit, idet i tankene gjennomgikk dagens bedrifter.

18. juli. I dag var det festlig på Ogarden! Det holdtes en fest i anledning jentekurssets avslutning ved amtskolen. Salen var praktfullt dekorert med flagg og kranser, og en stor skare av festkleddede mennesker. Flere i sannhet gode taler ble holdt, og dette i forening med den smukke sang, bidro til å gjøre et nesten høytidelig inntrykk. Jentene, men navnlig vår kjære Larsen, var meget rørt ved avskjeden. Om alle jenters tårer var så fullt oppriktige, vil jeg dog tillate meg å nære en beskjeden tvil om. Jeg er bange for at de sin natur tro heller ikke da formådde å opptre aldeles ukunstlede.

22. juli. På seteren. Været kaldt og uhyggelig. Forholdene her oppe formår aldeles ikke å sette meg i den stemning de før har satt meg i. Et lystig bål brenner på peisen, og en del glade og friske sæterkuller er forsamlet i vår hyggelige seterstue. Gamle viser synges, og jeg er meget nær ved å være glad.

26. juli. Slåttonnen er begynt, og jeg arbeider den hele dag av alle krefter. I dag skulle jeg til Ogarden og bytte bøker. Da jeg kom dit, var blant andre Hans Utby Hammeren der.

10. august. I går aften var jeg ute og spaserte. Månen skinte og utbredte et roman-tisk skjær over marken. Hele naturen syntes å sove, og denne stillhet brakte meg litt etter litt inn i en fullkommen drømmetilstand. En uklar lengsel etter noe nytt betok meg, og satte mine følelser i en nesten hittil ukjent stemning. Plutselig fikk jeg høre latter og sang, noe som brakte meg ut av den svermeriske tilstand jeg befant meg i, og jeg gikk hjem og begav mig til sengs. Skal jeg, eller skal jeg ikke?

17. august. En dag i forrige uke kom en av mine bekjente og spurt om jeg ville være med til Amerika i høst. Jeg har også tenkt alvorlig over det, men har ennå ikke fattet noen beslutning. Bare jeg får mine foreldres tillatelse, kommer jeg også ganske visst til å reise med det første.

1. september. Min første flamme, Barbro Lonås (død av tæring 21 år) ble i dag satt til jorden. Det er med vemod jeg tenker tilbake på min første kjærlighet, og jeg ville ønske jeg skulle være så ren nu som da min kjærlighet til henne stod på høydepunkt. "I sann kjærlighet bæres korset av begge de elskende, og den som ridderlig vil bære det alene, bedrar kun den annen for en del av sitt beste eie.» Den fremsynte» av Jonas Lie.

Jeg har avlagt besøk hos min gode Ola Hektoen. Vi førte en samtale som blott jeg og han kan, og etter en sådan føler jeg meg alltid glad og lykkelig. Mens jeg i det romantiske måneskinn spaserte hjemad, følte jeg meg så glad og lot som ingensinne før, og jeg istemmer uvilkaarlig dikterens ord: «Hvor såre lite

skal der til for lykkelig å være!» (Jens Zetlitz)

5. september. Høsten er kommet, og alt i naturen har begynt å falme, men besynderlig nok står den romantiske stillhet som nu råder i bygden i en inderlig samklang med mitt sinn. De øvrige av vårt hus er i Magnildalen, og jeg og min søster Marit, befinner oss alene hjemme.

21. september. "Den kjærlighet, som oss til himmelens skjønnhet binder, er jordisk kjærlighet aldeles ei til hinder, og våre sanser i henrykkelse fortapt for å se den herlighet, som Herren selv har skapt." I «Haabløse slegter» finner jeg skrekkelig advarsel mot den forferdeligste last for et ungt menneskes feighet. Jeg har dessverre altfor ofte sukket under den despots herredømme, men gid jeg heretter måtte få kraft til å overvinne den! Jeg har i vinter tenkt å lære en del engelsk. Min venn Morten Ogarden har nå utsikt til å få reise på seminar, jeg vet ikke, enten jeg er glad eller bedrøvet derover. Friskt mot! Håp og vent!

13. oktober. Min fetter Morten Sand-trøen og jeg kom i dag til Fådalen på en auksjon. Gikk over Skarpåsen, kaldt og uhyggelig vær, for resten ganske morsomt.

26. oktober. På lørdag og i går turet jeg Lars Kjærings bryllup. (Jernbanemann. Gift med Anne P. Randen fra Folldalen) Jeg hadde ikke lyst til å delta, men gav dog til slutt etter for mine foreldres oppfordring. Det var i det hele tatt ganske morsomt, og navnlig den siste aften, da alle gjestene ble meget opprømte. Ved bordet holdtes flere taler, og også en av meg, idet jeg utbrakte et leve for de unge damer.

4. november. Lørdag traff jeg Erik Ogarden, som spurte om jeg ville være med til Røros for å høre biskop Niels Jacob Laache. "Husandaktsbok". Jeg fikk naturligvis største lyst til det, og etter mange gjenvordigheter kunne jeg søndagsmorgen løse billett til Røros.

Komne til Røros begav vi oss opp til kirken. Det er en kolossal steinbygning, som øver alvorsinngytende inntrykk på den, som første gang er inne. Sangen der ble ledsaget av en meget god hornmusikk, og det i forening med Laaches gripende tale, satte meg andektig stemning. Der hadde jeg også anledning til for første gang å høre orgelspill.

Følgende dag drev vi om i butikker, samt utførte en forretninger vi hadde. På hjemvei var vi ifølge med en del pietister, som forarget oss ikke så lite med sitt hodehengeri og sine hellige miner, som jeg tror har sikkert lovet mer enn de kan holde.

11. november. Mens jeg satt inne om aftenen, fikk jeg plutselig høre lyden av matklokke. Jeg sprang ut, og nå begynte en klokke å ringe. Ved å se i den retning hvor lyden kom fra, fikk jeg da øye på en høy lue stå opp gjennom en av sorenskriverens bygninger. (Neby) Jeg var da ikke sen med å få fatt i en brannkage og styrte av sted til Ogarden, hvor jeg fikk guttene med meg bortover til brannstedet. Komne til prestegarden, begynte kirkeklokkene å ringe. Det vakte høyst selsomme følelser hos meg å høre kirkeklokkenes lyd i aftenens stillhet. Mat-klokkerne vedble også uavbrutt å ringe med en høyst klagende lyd. Det var som de ropte: Kom! Kom! Kom! Kjære kom!

Etter rasende løping kom vi til brannstedet, hvor det var en stor skare mennesker, som i høyeste forvirring sprang omkring og skrek i munnen på hverandre. Bygningen brant opp til grunnen, mens det lyktes å redde hovedbygningen. Det var et på engang

praktfullt og fryktelig syn å se det veldige flammehav velte seg ut, så det lyste på lang avstand.

13. november. Sang på Østby (Jonstuen) under Opsætsvangs ledelse. I går aften var det «pølsemore» på Hansæltrøen, hvor jeg oppvartet med mine sedvanlige helgestreker. Jeg er kjed av alt sammen. Morten Ogarden og jeg har vært og spasert. Vi avla først visitt hos Erik Hektoen. Der fikk vi se han lovpriste svigerinne. Siden besøkte vi Ola Hektoen (Framnes). Hvem kan bli klok på kvinnene! I dag i kirken underholdt jeg livlig telegrafering med en overmåte elskverdige pike. Det var et solstreif i mitt meget ensformige og mørke liv.

16. desember. At kjærlighet kan ruinere et menneske som å spore det til det som er godt og edelt, har jeg i kveld hatt et slående eksempel på – det første tilfelle søker naturligvis sitt opphav i mislykket kjærlighet. Jeg har hatt besøk av en mann, som har hatt alle betingelser for å kunne innta en aktet samfunnsstilling, men ulykkelig kjærlighet brakte ham så aldeles på avveier, at han nå er en fullstendig drukkenbolt. Hans kone og barn får da bære frukten av hans slektingers ondskap og tankeløshet.

Juleaften 1884. Mine optegnelser for hver juleaften kommer visst alle til å bli likeens. For omtrent de samme følelser har hittil alltid gjort seg gjeldende hver julekveld. Dog føler jeg nå ikke den samme rene barneglede, som jeg alltid har følt før. År-saken til det må vel ligge i, at jo eldre man blir, mer får man kjenne livets alvor. Gid de også med likeså lengsel og (hengivenhet) kjærlighet ville dvele ved Ham, hvis fødsels-fest vi nå skal feire! Først på dagen var jeg i kirken, og om aftenen spaserte jeg med mine to venner, Ola

Hektoen og Morten Ogarden. Var om aftenen i besøk hos Ola Hektoen. Der førte vi en livlig diskusjon om kvinnens emansipasjon.

4. juledag. Satt Erik og Ole Ogarden, Ole Nygaard og B. M. sammen. Vi hadde det svært behagelig. Om aftenen reiste vi til Strømmen, etter at vi først hadde avlagt visitt hos en mann de fleste av selskapet var overmåte tilbøyelige å kalle svigerfar. På Strømmen hadde vi det nokså hyggelig. Der traff jeg også en av mine gamle flammer – jeg er nu forresten aldeles forvirret over alt dette flammevesen.

10. januar 1885. I forløpne tidsrom siden sist jeg skrev i denne dagboken, har ingen begivenheter inntruffet. Vi har et par ganger hatt sang, og forrige mandag holdtes diskusjonsmøte i skolelokalet på Ogarden for amtsskolen og få andre. Diskusjon ble det ikke noe av.

15. januar. I går holdtes stort samtalemøte på Eggen. Som forhandlings-emner var: Jury-saken, radikalismen og våre folkeskoler. Om det siste emne førtes heftig debatt mellom stortingsmann, Lars Hektoen, og seminarbestyrer Paul Haakon Zahl fra Hamar. Striden ble skarp, og det var øyensynlig at begge parter brukte alle krefter for å forsvare sitt standpunkt. Jeg føler en sterk overbevisning at Hektoen hadde rett.

25. januar. Har vært til Brekken og sett rensdyrsflokk på åtte hundre stykker, som noen finner skal reise til Telemarken med. Jeg leser nå «Det flagger i byen og på havnen». Bjørnson: "Av denne bok tror jeg man kan samle seg en sum av sann livsvisdom.

7. februar. *Jeg har i disse dager lært det nye diktverk: «En dikters hustru». Forfatteren søker på temmelig umiddelbar måte å virke for kvinnens frigjørelse. Jeg kan dog ikke i et og alt dele hans synsmåte. Dog føler jeg meg særdeles tiltalt av John Paulsens bøker.*

8. februar. *Sang på Hansæl i går aften. Ti ganger høyere akter jeg den, som trossende de alminnelige sosiale lover fritt får uttale sine tanker, enn den som i sin tale er et dydsmonster, men i hemmelighet lettsindig og samvittighetsløs.*

23. februar. *En hel uke slepte jeg og slet sent og tidlig for å få den fornøyelse å reise til Røros på marked. Jeg var dog langt bedre tilfreds, mens jeg holdt på dermed, enn oppe på den store bergstad. Torsdag morgen reiste jeg med toget. Flere vogner var fulle av markedsfolk, og reisen oppover foregikk med latter og skjemt. Ingen vakre jenter var å se der. Fredags aften reiste jeg hjem igjen.*

2. april – skjærtorsdag. *”Da varsj længer sja æi skrev ti dagboka mi no. Aarsaken tæ di æ fill helst dæ, at æ itte ha oppløvd nå rart sja sist repte[?] ti a. Likevæl så ha det hændt myjy, båtte stekt (stygt) å rart i bygden hær.*

Sålæs æ dæ itte længer hæl tre vukker sjen Pær Velhsæteren hængt opp sæ. Dæ va i fæl tine å få høre dæ; dæ rekti sem dæ være hel al aenstæn her, her hænge dem op sæ, å her skyt dem å slå ihæl sæ, den ingne atte den are.

Men ennan så fær det fuldt tå læsarer her, som rose bygda for krestendommen sin. Æj æ rett rædd for, at da mer i syngnem hel i rångnem, dæ så gjeldt mæ di. (Tynnsæt-mål).

2. påskedag. *I dag har jeg hørt pastor Lars Oftedal fra Stavanger preke i kirken. Det er*

en overmåte hyggelig og begavet prest. Var det mange sådanne prester, tror jeg det kom til at bli et ganske annet åndelig liv i menighetene.

3. påskedag. *Jenteskolen på Ogarden begynner i dag. En mengde individer av den smukke del av menneskeheten er fremmøtt. Enkelte av dem gjør også ganske visst sitt kjønn all ære, men størstedelen av dem kan dog langt fra kalles smukke. Jeg husker i fjor dette leite. Hvilke forhåpninger nærte jeg ikke da til fremtiden! Men hadde jeg bare da visst det jeg vet nu, ville jeg visselig være kommet til å ta andre forholdsregler mot skjebnens lunefulle tilskikkelser.*

10. april. *Folkehøgskolelærer Mathias Skard holdt i dag foredrag på Eggen om barneoppdragelse. Det var både overmåte lærerikt og underholdende. Wollert Konow holdt tale om juryen. Det var sann fornøyelse å se mange kvinnfolk ved en sådan anledning.*

16. april. *De ”Minervas døtre” later til å løpe en meget glimrende karriere blant de unge herrer i bygden her. Verden er nå engang slik, at bare det er noe nytt og fremmed, er det gjevt. Med unntakelse Marit Rønningen Fådal, gir jeg dog ikke en døyt for alle de ærede damer.*

25. april. *Et høyst uventet møte. (Marit Storeng – eller Marit Stubsjøen) Det er nå sommerlig og solskinn ute i naturen, men mitt indre svarer dessverre ikke ganske dertil. Kjedsomhets tomhet og lengselens smerte nager og plager mitt hjerte, men er dette rett? Skulle ikke et noenlunde fornuftig menneske formå og jage bort disse?*

3. juni. *Etter at jeg hadde begitt meg til sengs, kom der bud fra min gode Ola Hektoen om*

å komme bortover for å fordrive tiden med noen jenter, som han ventet. Underveis traff jeg mine tre naboer, Ola S, Erik Ogarden og Ola Nygard, som også skulle dit.

8. juni 1885. "Har du sett det fæle stygge all den drikking, sus og dus. Ser du manneviddet rygge unna for djevlesk rus. Da den ypperste av alle skapninger blir lavest satt fra forstandens lys må falle ned i vanvidds mørke natt. Hvor er din herskerevne som skapt er i Guds bilde når med ondskapen her stemme og selv er grusom, rå og vill!"

28. juni. Skuespiller Henrik Klausen har i dag holdt forelesning på Eggen. Det var overmåte interessant at høre ham foredrage av våre store forfatteres beste verker. Især forstod han på en mesterlig måte å utføre Morten Kiels rolle i «En folkefiende» av Ibsen. Jeg ville ønske, at jeg atter kunde få anledning til at høre slikt.

28. juni. Forrige dag gjorde jeg sammen med amtsskolejentene og andre utflukt til «Millskiftet». Klokken 11.30 satte toget seg i bevegelse, og under lystig tale og munter skjemt bar det oppover til høyden. Alle syntes besjelet av samme tanke; «I dag vil vi riktig glede oss og ha det morsomt», og dette forsett tror jeg også ble gjort fyllest.

Klokken 12.30 var vi ved bestemmelsesstedet, og under mange lystigheter ble der slått leir. Kokkene fikk det snart hardt med å lave kaffe, og den ble nytt på sætervangen. Derpå begynte vi å leke «enke søker make», «å slå ring», «Sigrid-leken» og andre. Alt var lyst og gammen, og vi syntes tiden gikk for fort.

Enda engang ble det servert kaffe, hvetebrød, vaffelkaker og alskens gode ting, etter at jentene hadde sunget, gjorde oppbrudd og begav oss på hjemvegen. Vi gjorde en avstik-

ker til Gammelvangåsen. Om turen har jeg intet annet å si enn at den var ytterst behagelig og morsom, og vil stå for meg som et av de lyse minner fra sommeren.

15. juli. H. Hilmarsen, O. Nordmo og jeg er på tur til fjells (Vinnilla) En riktig barnestemning hviler over meg og løfter sinnet fra hverdagslivets nedtrykte tilstand. Underlige lengsler betar meg og bringer meg til å fatte de beste forsetter om å leve således at disse kunne bli tilfredsstillende.

13. juli. På Savalen. Å, hvilken herlig natur! Ned med alt det usle og lave i verden! Leve sannhet og uskyldighet! Londalen om natten klokken halv to. Romantisk. Vi har slått leir om et fenomenalt bål og fordriver tiden med skjemt og prat for det meste om jentene.

26. juli. Morten Ogarden og jeg er på sætera. Vi har det overmåte hyggelig, og mitt sinn er i likevekt som det sjelden pleier å være. Bare det ville gå bra for meg med den gjerning jeg snart skal begynne.

31. juli. I dag reiser jeg til Hamar. Jeg er kald resignert og tenker som så, at fremtiden får bringe hva den vil. Det var dog litt rart å reise hjemmefra, og enhver får vist erkjenne sannheten av det ord: «Når borte er freista, er heimen best.»

19. august. Ja, nå er jeg da kommet til det sted som i en lenger tid har vært målet for mine drømmer. På turen sydover hadde vi det meget morsomt, da det var ni stykker av oss i følge, alle glade og lystige geseller. Vi overnattet på Koppang hotell.

Nattoget var noe dyrt, men så fikk vi dog kjøre i vogn fra hotellet til jernbanestasjonen om morgenen. Da sang vi med full hals: «Jeg har båret lærrens vinger». Da vi reiste gjen-

nom Stor-Elvdal og de prektige hedemarksbygder var jeg lutter øye, og min beundring over de deilige landskap og gårder steg til det høyeste.

24. august. Huff, hvilken pinlig stilling! Jeg skal i dag prøves i historie og geografi, og i ettermiddag i norsk. I natt har jeg blødd neseblod og spyttet blod. Nå sitter jeg utenfor seminaret og venter på den skjebnesvangre klokkelyd, som skal kalle os inn til herr Zahl, som skal være vår inkvisitor under dette forhør til undersøkelse om vår lærdoms størrelse og beskaffenhet. Gid det var overstått. De har noe lett for å plage folk disse herrer Zahl & co. Hurra! Alt løp meget heldig av! Om det blir til min skade eller gagn vil dog fremtiden vise.

2. august. Ombord på dampsluppen «Letvindt». Passerte Gruveheia i Nes, Snekkersveen i Nes, Kvarberg i Ringsaker, Havlstuen i Brumunddal og Neskvæm i Brumunddal. Det var en overalt beskrivelse herlig tur. På tilbakeveien satt jeg på kahyttens tak, hvorpå jeg hadde den herligeste utsikt til de deilige hedemarksbygder som til alle kanter støter ut i Mjøsa. Seminaristene A. Fosvold fra Ålen og Th. Øsen fra ytre Sogn var mine reisefeller. (Iver ble meget god venn med Fosvold, som senere ble lærer og bygdebokforfatter i Stor-Elvdal)

28. august. Jeg sitter nå i seminarets prektige sal og tenker over hva kanskje fremtiden vil bringe meg. Jeg lever mellom håp og frykt. Gid, Guds velsignelse ville led-sage mig, så jeg kunde gjøre noe til gagns!! Det er ikke lett for en ubemidlet ungdom, som skal kjempe seg frem i verden. Herr Saxe holder nå på å skaffe seg opplysninger om elevenes private forhold.

10. september. Høstfest i parken. Prektig fyrverkeri og nydelig musikk. Jeg tar dog ikke rett del i gleden og lystigheten. Men mine tanker drar bestandig opp til mine kjære i Tynset, og jeg føler savnet av en ekte naturlig frisk rose, som er vokst opp i fjellbygdas sunne luft. Skjønt alt i byen, hva det yre angår, er fint og formfullendt, mangler det dog fjellbygdas sannhet og ekte naturlighet.

15. september. I dag har det vært stortingsvalg for Hedemarkens amt. Utfallet herav, synes jeg, var nokså bra. Jeg traff da i dag min nabo fra Tynset, Ola Ogarden. Det gjorde godt å treffe en kjenning, og det var riktig som jeg var hjemme når jeg hørte den ekte fjellbonde på sin alminnelige larmende måte prate om alle mulige ting. «Heimen er både vond og god», man setter ikke rett pris på den før enn man er kommen ut i verden, og enhver som har en smule følelser, vil visst erkjenne sannheten av det ord, «når borte er freista, er heime best». Hvor godt gjør det ikke også å motta beviser på at de kjære i hjemmet tenker på en når han er ute blant lutter fremmede.

Iver fikk meget godt i kristendom og flid da han ble konfirmert i 1878 av prost Widerøe. I Hamar seminar gikk han ut som nest best etter Melchior Haugset fra Rendalen. Iver var lærer på Nes på Romerike, og grunnla Grini Samtaleforening. Både lærerstilling og samtalelag ble tatt over av vinnillsing Amund Nygaard. Og så ble Iver lærer på Fåset. Og aktiv i Fram, senere ungdomslag.

Iver ble formann i Tynset lærerlag og Ungdomslaget Vaar på Fåset. Han skrev i aviser og blad, ofte i Fjell-Ljom. Han brukte landsmål, tynnsætmål og riksmål, under pseudonym I. Au. (Ivar Austigard). Det finnes også i familiens eie ei minnebok fra

seminaret. Iver gikk bort i 1899, trulig av en spesiell sjukdom, visst nok sarkoidose?

Iver som lærer på Romerike.